

סוף ארץ (3)

הוא ארץ (2)

הוא ארץ (1)

וזו לשון המאירי בחבור התשובה (עמוד ר): "ומזה נהגו במקומות אלה לקום בלילות ולקבוע תפלה ותחנונים בכל שני וחמישי של אלו, כדרך שעושים "הכל" בעשרת ימי תשובה בתחנונים ובדברי כיבושין". ע"כ.

במשעה [ועשרים] באז "וכר"ם אלו ענה. אמר לי רב כהן דק מנהג בשמי ישיבות לומר תחנונים זהו עשרה יומי שצ"ה ליום הכפורים וכן אמר רב עמרם ור"ה ה"י מנהג לומר תחנונים זהו עשרה ימים בלחוד [מ] ושמינין דמקלם אמרום קיימי מראש חודש אלו ואמרי דביה סליק משה לה"י פעם שלשית ונחת בלוחות שניות ביום הכפורים וכל המוסף לבקש רמזים זכות הוא לו. להר"ן גיאות ז"ל ואנן מנהגנו דמנהג [ג] דקיימי מר"ם אלו. ולהתענות בשמי

חמד ויעבור ה' על פניו ויקרא א"ר יוחנן *אלמלא מקרא כתוב או אפשר לאומר מלמד שנתעטף הקב"ה בשליח צבור * והראה לו למושה סדר תפלה אביר לו כל זמן שישאל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה אל רחום וחנון אמר רב יהודה ברית כרותה לייג מדות שאינן חזרות ריקם שנאמר * הנה אנכי כורת ברית אמר ר' יוחנן גדולה תשובה

אין (4)

כחמה ה' (5)

הוא מלמד שישראל נכנסין תחלה לדין מאי טעמא מקמי דליפוש חרון אף. ומפני שיום זה הוא יום הדין נהגו כל ישראל להקדים מהמשה עשר יום באלול להשכים ולומר תחנונים ולשאל רחמים מהשם יתעלה עד יוה"כ שהוא יום חתימת הדין. ויש מקומות

במעות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה. יונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שאור היום: ה' בשעה

בין (7)

וכ"ה בארחת חיים ט' רפ"ב ובשבלי הלקט וז"ל: ולמי שהן עשרה ימים הן ימי תשובה ובהם שערי תפלה פתוחים התקינו להשכים ולהתפלל בהם תחנונים ולהתענות בהם ולהזכיר י"ג מדות כ"י גם לפני רה"ש יש משכסין ואומרים תחנונים וסליחות

דה"ק היוצר רואה יחד לבס ומצין אל כל מעשיהם. יש לשאול למה אדם נדון בר"ה יותר מנשאר ימים דבשלמא שאר דברים דהיינו מצוה ופירות האילן ומים כל אחד בזמנו נדון כדאמרין בגמ' דפסח זמן מצוה הוא ועשרת זמן פירות האילן וחג זמן גשמי שנה אצל אדם למה הוא נדון בר"ה יותר מנשאר ימים. ותירוצין דבר זה נמלנו מדגריסין בפסיקתא (ג, א) בשם רבי אליעזר בפסוק (ישעיה נה, ו) דרשו ה' - צהמלאו דמניא בעשרים ותמשה צאלול* נצרא העולם ולפי זה הא דמניא בגמרא (י: דרבי אליעזר אומר נשאר נצרא העולם על גמר בריתו קא הקב"ה זה סימן לציך כשם שעמדת לפני דין ביום זה ויאלת דדיומס כך עמידין ציך להיות עומדים לפני דין ביום זה ויואלין דדיומס וכל זה אימתי בחדש השביעי בחדש אחד לחדש (ויקרא ג, כד) ומכאן סמך למה אדם נדון בר"ה יותר מנשאר ימים ואף בשמים אצל כב"ה צאלול תחלת ברית העולם הוא. ולכן נהגו בצרלונ"ה וגלילותיה להשכים באשמורת הבוקר כב"ה צאלול.

אין (8)

אין (8) נזהנים (א) לקום (א) באשמורת (א) לומר סליחות ותחנונים (א) ב (א) מראש חדש אלו ואילך עד יום הכפורים: הגה ומנהג בני אשכנז אינו כן * אלא מראש חדש ואילך * מתחילין (א) למקוב אחר התפלה שחמ"ט [א] יש מקומות שמוקטין גם כן ערבית [א] ועומדים באשמורת לומר (א) סליחות [א] ביום ראשון שלפני ראש השנה (ב) [א] ואם חל ראש השנה שני שלפני או מתחילין מיום ראשון ג שבו (ה) שלפניו ד [א] ואצל אסור ללכת

אין (10)

בתיא. והוה שכתוב שם י"ב א' חכמי ישראל כו': [ט] ואם חל כו'. משום ד' ימים החסרים מעשרת ימי תשובה, ולפי טעם הג"ל [טיק ח] משום ה' ימים של ימי בראשית, מה שאין כן בשחל ראש השנה ביום ה', שיום שני של ראש השנה ביום ו': [ז] ואבל, מועד קטן כ"ג א' [א] מלכד. שם כ"א ב' [עין

שלפניו. משום (8) שהרבה נזהגים להתענות עשרה ימים עם יום הכפורים, ולעולם יחסרו ארבעה ימים מראש השנה עד יום הכפורים שלא יוכלו להתענות, דהיינו שני ימים ראשי השנה ושבת תשובה וערב יום כפור, לכך צריך להשלים ארבעה ימים קודם ראש השנה, וכדי שיהיה יום מסוים להתחלה תקנו יום ראשון בכל פעם. (3) ועוד טעם שקבעו ארבעה ימים, שכן מצינו בקרבנות שטעונים ביקור ממום ארבעה ימים קודם הקרבה, ובכל הקרבנות בפרשת פינחס כתיב "והקרבתם עולה", ובראש השנה כתיב "ועשיתם עולה", ללמד שבראש השנה יעשה אדם עצמו כאלו מקריב את עצמו, ולכן קבעו ארבעה ימים לבקר כל מומי חטאתו ולשוב עליהם. השליח צבור מתעטף בטלית (ג) בשעה

אין (12)

ראשון משום שהוא סמך לשבת, ונתן כל אחד לומר בשבת, וכן חזר בימיו. משום דין לומר עסקים, הגב יש לו פנאי לומר, וחיבו משל כשאר ישראל לומר רצה ורצה לחזור שם משום כשהיו ישראל כסריב היו פנינים סמלכות, והיו לומרם תורה. אבל ענה כל אחד ואחד תולך לבטלו, [ואינם לומרם תורה]. אמר הקב"ה משל לשתי אורות האחת לקותה לאיש ואין לה בת ונהגו כן הש"כ הקב"ה יש לך בת ונהגו רשע שמו, ובשבת הם פנינים סמלכות, והיו לומרם תורה, לכן טוב להתחיל ביום א', כי העם שמונים סתם סגות התורה שהם לומרם בשבת, וגם סתם ענג שבת, ואמרין (ישעיה) אין השכינה שורה לא סתם עצלה ולא סתם עובת אלא סתם שמה של סגות, לכן טוב להתחיל להתחיל סתם שמה של סגות, וגם הפי' התחיל בנתיב סגות.

אין (11)

ולכאורה ל"ב מה שיך תשלומין בזמן אחר בשנה. על כך שלא התענה בעשרת ימי תשובה, הלא

סו"ס ציטל ולא לס צעש"ת. אך הביאור בזה דעשרת ימי תשובה אינם זמן בעלמא צין ר"ה ליוהכ"פ, אלא זהו שיעור זמן הראוי לתשובה, דשיעור תשובה להשגת הכפרה של יוהכ"פ הוא עשרה ימים, ולכן שיך ע"ז תשלומין, ואם את החלק של הלום אי אפשר לקיים צין ר"ה ליוהכ"פ, אפשר להשלימו בזמנו הסמוך לו.

אין (14)

זצ"ל המספר שרבו הגה"ק מהרש"ב מליובאוויטש נ"ע אמר סליחות בכובע של חול. והטעם כיון שנהג להחליף בגדי שבת תיכף במוצאי שבת, ופן מנהג סטולין לומר סליחות בבגדי חול.

אין (15)

דתשעה קבין (א) וכן פשט (א) המנהג: הגה (6) יש שכתבו ב שאין לאשה (2) נדה צימי ראייתה לנכס לציט הכנסת או להתפלל או ב להזכיר (2) השם או ליגע צספר [1] ויש אומרים שמתרת בכל (3) וכן עיקר (7) אצל המנהג צמדניות אלו כסגרא הראשונה וצימי לצון נהגו התר (8) ואפילו צמקוס שנהגו להחמיר ג [1] צימים (7) נוראים וכהאי גוונא שרצים מתאפסים ליך לציט הכנסת מותרים (ב) ליך לציט הכנסת כשאר נשים כי הוא להם לעצמן גדול-שהכל מתאפסים והם יעמדו חוץ:

אין (16)

עושין כן ולא משום איסור, עכ"ל. וכן עיקר: ג' בימים נוראים. נראה דמיום ראשון של סליחות ואילך מקרי ימים נוראים לכל כהאי גוונא (מעגלי דקדק חלק 3 סוף סליחות ליום ראשון

אין (17)

שהיו נוהגין לומר סליחות. אמנם אמר מו"ר שליט"א שבמקומות אין הנשים נוהגין לבא לביהכ"ז לסליחות וגם אין אומרות סליחות ביחידות, עכ"ד הערות הגר"א הכהן פארכהיימער:

* כמה נשים פה נוהגות לילך לליל ראשון של סליחות. מו"ז. לא נהגו הנשים לקום לאמירת סליחות כ"י, חוץ מיום ראשון דסליחות.